

Сафонова М. Ю.,
бакалавр, ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”,
м. Київ.

КЛЮЧОВІ МЕХАНІЗМИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ КРАЇН

Анотація. Стаття присвячена вивченню теоретичних і практичних аспектів зовнішньої заборгованості в розвинутих країнах та країнах, що розвиваються. Досліджено найбільш поширені схеми реструктуризації зовнішнього боргу країн. Проаналізовано особливості механізмів подолання зовнішньої заборгованості країн з різним рівнем економічного розвитку. На прикладі таких економічно розвинених країн як США, Британія та Німеччина практично розглянуто та проаналізовано шляхи подолання їх зовнішньої заборгованості.

Ключові слова: зовнішній борг, фінансова глобалізація, пролонгація, конверсія боргу, сек'юритизація, реструктуризація боргу.

Safonova M. Y.,
Bachelor, State Higher Educational Establishment "Kyiv National Economic University named after
Vadym Hetman", Kyiv

KEY MECHANISMS OF PROBLEM SOLVING OF COUNTRY'S EXTERNAL DEBT

Abstract. This article is devoted to the study of theoretical and practical aspects of external debt in developed countries and developing countries. The most common schemes of restructuring of foreign debt are investigated. The features of mechanisms of overcoming the external debt of countries with different level of economic development are analysed. On the example of developed countries such as the USA, Great Britain and Germany practically considered and analysed the ways of overcoming their foreign debts.

Key words: external debt, financial globalization, extension, debt conversion, securitization, debt restructuring.

Постановка проблеми. Зростання світової заборгованості відбувається внаслідок розширення відкритості національних економік, що мають на меті залучення різноманітних іноземних інвесторів до економічного та фінансового життя країн. Додаткові кредитні ресурси дозволяють пришвидшити у цих країнах процеси економічного зростання та ринкового реформування. Тому слід детально вивчити механізми подолання заборгованості країн із найбільшим обсягом боргу та запропонувати напрями вдосконалення цих механізмів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблем розробки механізмів подолання зовнішньої заборгованості країн представлені у працях таких відомих авторів як: Т. П. Вахненко [1], А. С. Гальчиський, І. К. Заверуха, О. Д. Заруба, В. В. Козюк, В. І. Лісовенко, О. М. Соскін. Однак, на наш погляд, у працях цих авторів не до кінця розглянуті відмінності у вирішенні проблем зовнішньої заборгованості країнами з різним рівнем економічного розвитку.

Постановка завдання. Основним завданням даної наукової роботи є дослідження механізмів вирішення проблем зовнішньої заборгованості розвинених та менш розвинених країн та визначення шляхів зменшення або ліквідації їх зовнішньої заборгованості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Існує декілька механізмів вирішення проблеми заборгованості скорочення та реструктуризації. Серед основних схем реструктуризації зовнішнього боргу найбільшого поширення набули такі:

1. Перенесення термінів платежів (пролонгація).
2. Нові кредити з цільовим призначенням оплати минулих боргів.
3. Списання боргу.
4. Викуп боргу з дисконтом на вторинному ринку.
5. Обмін боргу на акції національних підприємств.
6. Обмін боргу на національну валюту.
7. Конверсія “борг-борг”.
8. Сек'юритизація (обмін боргу на облігації боржника).

Політика пролонгації. Пролонгація має першочергове значення при вирішенні проблеми заборгованості. Перенесення термінів платежів дозволяє перетворити короткотермінові та середньотермінові борги у довготермінові, відклавши час оплати основної частини боргу. Але необхідно врахувати, що така реструктуризація боргів здійснюється за умов надто високих відсотків та можливістю заощадити фінансові ресурси сьогодні, що у подальшому призведе до підриву кредитоспроможності зі всіма ймовірними негативними наслідками. Паризький клуб створив Х'юстонські умови, які стосувалися країн "третього світу", наприклад Іран, Ірак та Індія, а також умови були призначені для реструктуризації боргу найбідніших країн із середнім рівнем доходу, що мали значну зовнішню заборгованість, наприклад Мексика та Бразилія. Згідно з Х'юстонськими умовами:

- строк погашення комерційних кредитів збільшувався до 15 років, у тому числі пільговий період 8 років;

- термін погашення кредитів, наданих у межах програм офіційного розвитку, збільшувався до 20 років із пільговим періодом 10 років.

Залучення нових кредитів для оплати минулих боргів. Цей метод реструктуризації є досить ризикованим, адже країна практично потрапляє у кредитну пастку, оскільки залучені кошти, як правило, не вкладуються у продуктивні сфери економіки, а "проїдаються". Паризький клуб надає нові кредити для погашення минулих, для країн із низьким та середнім рівнем доходу, наприклад Мексика, Бразилія, Індія. Ефективність цього методу суперечлива, адже країна отримує новий кредит, на нових умовах, на новий термін, що є додатковим тягарем для країни-боржника.

Списання боргів. Практика списання боргів досить відома у практиці фінансово-кредитних відносин. Однак найчастіше подібні механізми застосовуються відносно найменш розвинутих країн, нездатних погасити свої зобов'язання навіть у віддаленій перспективі. При цьому за певних умов часткове списання боргу економічно вигідне і кредиторам. Паризький клуб прийняв Торонтські умови та Лондонські умови (посилені Торонтські) для країн із низьким рівнем доходу. За Торонтських умов відбувається списання третини боргу, перегляд умов погашення згідно з ринковими ставками відсотка для іншої частини боргу та встановлення строку погашення 14 років, у тому числі пільговий восьмирічний період. За посиленими Торонтськими умовами замість списання 2/3 боргу передбачається чотири варіанти 50-відсоткового скорочення чистої приведеної вартості сум, що підлягали консолідації та належали до непогашених комерційних кредитів (тобто сум, що не належали до залишку боргу): анулювання 50 % боргу і реструктуризація залишкової суми на 23 роки з шестирічним пільговим періодом і нарахуванням відсотків за ринковою ставкою; реструктуризація боргу за пільговими відсотковими ставками на 23 роки без пільгового періоду; реструктуризація боргу за ринковими відсотковими ставками на 25 років з 16-річним пільговим періодом; ре-

структуризація зобов'язань з обслуговування кредитів, наданих як офіційне сприяння розвитку, на 30 років з 20-річним пільговим періодом.

Викуп боргу. Деякі країни-боржники мають у своєму активі значні обсяги золотовалютних резервів чи можуть достатньо швидко їх нагромадити за рахунок стимулювання експортних галузей. У той самий час борги цих держав на ринку продаються із значним дисконтом, що свідчить про насторогу інвесторів щодо платоспроможності позичальника. У такій ситуації можна було б дозволити позичальнику самостійно викупити власні борги на відкритому ринку. Для країн із низьким рівнем доходу (це, наприклад, Кенія, Камбоджа та Непал) здійснюють викуп боргу за рахунок коштів Фонду скорочення заборгованості Міжнародної асоціації розвитку (МАР). Ефективність цього методу досить висока, адже частина боргу викупається, але і ризиковість існує в тому, що такий борг продається з дисконтом і платоспроможність країни-боржника повинна бути твердо підтверджена.

Обмін державного боргу на акції національних підприємств. Однією з найбільш відомих ринкових схем реструктуризації державного боргу є надання кредиторам права продажу боргів з дисконтом за національну валюту, на яку в результаті можна придбати акції національних компаній. Лондонський клуб створив "план Бренді" для країн із середнім рівнем доходу перш за все для Мексики та Бразилії. Ефективність цього методу середня, адже здійснюється контроль за грошовою масою та скороченням бюджетного дефіциту.

Конверсія боргу в національну валюту (борг для розвитку). За останні роки поступово зростає (хоча і продовжує залишатися помірним) інтерес кредиторів до конверсії боргів у розвиток національних економік боржників. Ця операція фактично відображає безкоштовну допомогу. В світовій практиці вирізняють три види подібних програм: борг на охорону природи, борг на охорону здоров'я, борг на освіту. Використовують такі країни, як Пакистан, Філіппіни та Шрі-Ланка. Ефективність цього методу середня, адже борг використовується для покращення загального, а не економічного становища країни.

Конверсія "борг-борг", тобто заміна існуючих боргових зобов'язань новими борговими зобов'язаннями. У даному випадку змінюються умови боргових зобов'язань: відсоток доходу за новими цінними паперами може бути нижчим, ніж за старими, при збереженні номінальної вартості облігацій. Лондонським клубом реструктуризація такого боргу застосовується для країн із низьким рівнем доходу (725 дол. або менше), це Зімбабве, Танзанія, Уганда, а також для країн із середнім рівнем доходу (від 726 дол. до 2895 дол.), це Індія, Вірменія, Філіппіни. Такий механізм подолання заборгованості досить ефективний.

Сек'юритизація. Основна ідея сек'юритизації полягає у тому, що країна-боржник емітує нові боргові зобов'язання у вигляді облігацій, які або безпосередньо обмінюються на старий борг, або про-

даються. У випадку продажу отримані кошти використовуються на викуп старих зобов'язань. Якщо нові цінні папери продаються на ринку з меншим дисконтом, така операція призведе до скорочення загального обсягу заборгованості. Лондонський клуб сек'юритизує близько 85% основного боргу країн з низьким рівнем доходу, це Ліберія, Корея, Таджикистан. Ефективність цього методу висока [1].

Зовнішня заборгованість існує в усіх країнах у більшій чи меншій мірі, незалежно від рівня доходу. Відповідно від ступеня розвиненості країни вживаються відповідні заходи, методи та механізми подолання заборгованості, які були розглянуті вище [4]. Нами представлено: по зовнішньому боргу країни розділені на чотири категорії, тобто країни з високим рівнем доходу (44 311 дол.), країни з вище середнім

Таблиця 1

Дані зовнішнього боргу в 1981-2014 роках у залежності від класифікації країн за доходом *

Країна	Роки							
	1981	1986	1991	1996	2001	2006	2011	2014
Країни з високим рівнем доходу (High-income):								
1. США	414 млрд. дол.	534 млрд. дол.	521 млрд. дол.	807 млрд. дол.	862 млрд. дол.	8,837 трлн. дол.	13,98 трлн. дол.	15,68 трлн. дол.
2. Британія	-	470 млрд. дол.	863 млрд. дол.	993 млрд. дол.	5,4 трлн. дол.	7, 107 трлн. дол.	8,981 трлн. дол.	9,577 трлн. дол.
3. Німеччина	-	-	983,2 млрд. дол.	1,107 трлн. дол.	2,519 трлн. дол.	3,626 трлн. дол.	4,713 трлн. дол.	5,717 трлн. дол.
4. Франція	30 млрд. дол.	42,2 млрд. дол.	64,01 млрд. дол.	97 млрд. дол.	106 млрд. дол.	2,826 трлн. дол.	4,698 трлн. дол.	5,371 трлн. дол.
5. Японія	-	-	763,6 млрд. дол.	943 млрд. дол.	1,1 трлн. дол.	1,545 трлн. дол.	2,441 трлн. дол.	3,017 трлн. дол.
Країни з вище середнім рівнем доходу (Upper middle-income):								
1. Бразилія	86,3 млрд. дол.	123,83 млрд. дол.	121,1 млрд. дол.	207 млрд. дол.	232 млрд. дол.	188 млрд. дол.	310,8 млрд. дол.	475,9 млрд. дол.
2. Китай	-	-	97 млрд. дол.	134,2 млрд. дол.	162 млрд. дол.	252,8 млрд. дол.	406,6 млрд. дол.	863,2 млрд. дол.
3. Мексика	80 млрд. дол.	84,5 млрд. дол.	102 млрд. дол.	127 млрд. дол.	162 млрд. дол.	137,2 млрд. дол.	212,5 млрд. дол.	324,9 млрд. дол.
4. Турція	82,2 млрд. дол.	87,2 млрд. дол.	92 млрд. дол.	97,8 млрд. дол.	109 млрд. дол.	170,1 млрд. дол.	270,7 млрд. дол.	359,5 млрд. дол.
5. Болгарія	6,5 млрд. дол.	7,3 млрд. дол.	7,9 млрд. дол.	9,1 млрд. дол.	10,4 млрд. дол.	15,32 млрд. дол.	47,15 млрд. дол.	37,85 млрд. дол.
Країни з нижче середнім рівнем доходу (Lower middle-income):								
1. Грузія	0,5 млрд. дол.	0,62 млрд. дол.	0,72 млрд. дол.	1,2 млрд. дол.	1,9 млрд. дол.	2,04 млрд. дол.	3,38 млрд. дол.	11,74 млрд. дол.
2. Індія	54 млрд. дол.	62 млрд. дол.	51 млрд. дол.	73,1 млрд. дол.	99,6 млрд. дол.	125,5 млрд. дол.	237,1 млрд. дол.	412,2 млрд. дол.
3. Нігерія	19 млрд. дол.	20,1 млрд. дол.	26,5 млрд. дол.	25,7 млрд. дол.	32 млрд. дол.	32,45 млрд. дол.	11,02 млрд. дол.	15,73 млрд. дол.
4. Пакистан	19,8 млрд. дол.	25,5 млрд. дол.	29 млрд. дол.	33,8 млрд. дол.	38 млрд. дол.	38,8 млрд. дол.	57,2 млрд. дол.	52,4 млрд. дол.
5. Україна	-	-	0,4 млрд. дол.	8,2 млрд. дол.	10,3 млрд. дол.	23,93 млрд. дол.	97,5 млрд. дол.	138,3 млрд. дол.
Країни з низьким рівнем доходу (Low-income):								
1. Афганістан	1,3 млрд. дол.	3,3 млрд. дол.	2 млрд. дол.	3,7 млрд. дол.	5,5 млрд. дол.	8 млрд. дол.	2,7 млрд. дол.	1, 28 млрд. дол.
2. Централь-ноафриканська республіка	0,51 млрд. дол.	0, 93 млрд. дол.	1,1 млрд. дол.	0,82 млрд. дол.	0,79 млрд. дол.	1, 06 млрд. дол.	1,15 млрд. дол.	0, 63 млрд. дол.
3. Північна Корея	5 млрд. дол.	7,5 млрд. дол.	8,5 млрд. дол.	9 млрд. дол.	12 млрд. дол.	12 млрд. дол.	12,5 млрд. дол.	3 млрд. дол.
4. Непал	0,4 млрд. дол.	1,1 млрд. дол.	2,3 млрд. дол.	1,5 млрд. дол.	2,4 млрд. дол.	3,34 млрд. дол.	4,5 млрд. дол.	3,96 млрд. дол.
5. Уганда	0,3 млрд. дол.	1,5 млрд. дол.	0,91 млрд. дол.	2,1 млрд. дол.	3,6 млрд. дол.	4,97 млрд. дол.	2,89 млрд. дол.	5,22 млрд. дол.

* Джерело: складено автором

рівнем доходу (7 926 дол.), країни з нижче середнім доходом (2 018 дол.) та країни з низьким рівнем доходу (628 дол.) (табл. 1).

Відповідно, в групі країн з високим рівнем доходу нами виділено ТОП-5 країн із найбільшим обсягом зовнішнього боргу на 2014 рік, це США – складає 15,680 трлн. дол., Британія – 9,577 трлн. дол., Німеччина – 5,717 трлн. дол., Франція – 5,371 трлн. дол., Японія – 3,017 трлн. дол. Такі величини боргу можна пояснити тим, що слід інвестувати кошти у високопродуктивні країни, бо є значна ймовірність повернення коштів.

Щодо країн із вище середнім доходом, ТОП-5 країн на 2014 рік мають такий борг: Бразилія – 475,9 млрд. дол., Китай – 863,3 млрд. дол., Мексика – 324,9 млрд. дол., Туреччина – 359,5 млрд. дол., Болгарія – 37,85 млрд. дол. Достатньо перспективні країни, які заборговують для розвитку економіки країни та інвестиції в провідні галузі промисловості.

Країни з доходом нижче середнього на 2014 рік мають такі показники боргу: ТОП-5, це Грузія – 11,74 млрд. дол., Пакистан – 52,4 млрд. дол., Україна – 138,3 млрд. дол. Диференціація боргу достатньо помітна, переважно зазвичай країни беруть борги для вирішення економічних проблем (наприклад,

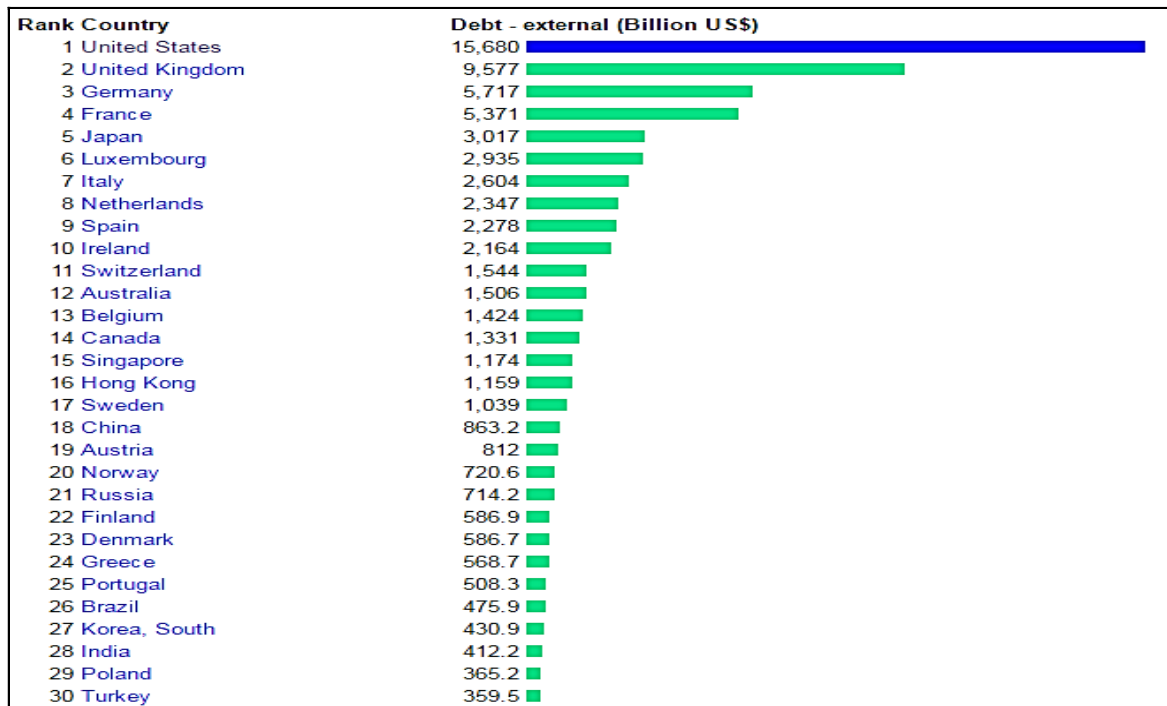

Рис. 1. Зовнішня заборгованість країн *

* Джерело: www.indexmundi.com

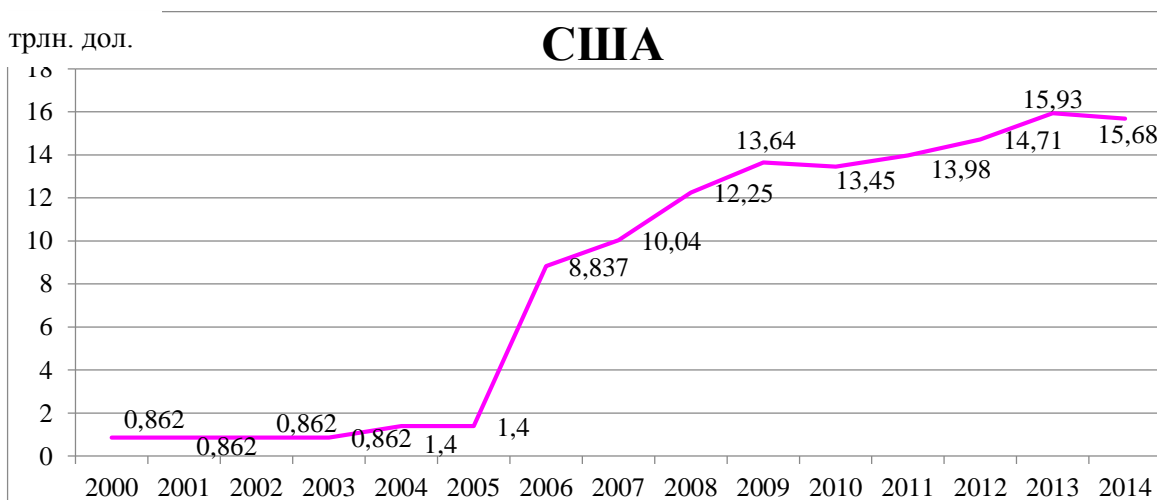

Рис. 2. Динаміка зовнішнього боргу США у 2000-2014 рр. *

* Джерело: складено автором

Рис. 3. Динаміка зовнішнього боргу Великої Британії у 2005-2014 рр. *

* Джерело: складено автором

Україна, Пакистан) або для повернення минулого боргу. Чисельна кількість надання кредиту-боргу невелика, порівняно з розвиненими країнами, адже відсоток повернення боргу досить невисокий, враховуючи економічні та фінансові проблеми країн-позичальників.

Щодо країн із низьким рівнем доходу станом на 2014 рік їх борг складає: Афганістан – 1,28 млрд. дол., Центральноафриканська республіка – 0,63 млрд. дол., Північна Корея – 3 млрд. дол., Непал – 3,96 млрд. дол. та Уганда – 5,22 млрд. дол. Надто невеликі обсяги боргу, йдеться про насамперед бідні країни, яким потрібна кредитна допомога на елементарному рівні (переважно це вода та їжа) і відсоток повернення їх в строк або ж взагалі повернення боргу низький, адже економіка такої країни не розвинена, фінанси країни відсутні, тому країна-кредитор на свій ризик позичає кошти таким державам.

Нагадаємо, що найбільший зовнішній борг станом на 2014 рік є ТОП-3 країн: США складає 15,680 трлн. дол., Британія – 9,577 трлн. дол., Німеччина – 5,717 трлн. дол. (рис. 1).

Нижче відображені динаміка зовнішнього боргу США, основні кредитори США та методи боротьби з заборгованістю (рис. 2) [2].

Отже, зовнішній борг США має тенденцію зростання, найбільший обсяг боргу є у 2013 році – 15,93 трлн. дол., а в 2014 році борг склав 15,68 трлн. дол., що на 25 млрд. дол. більше, ніж в 2013 році.

Основними країнами-кредиторами США станом на 2014 рік є: Китай – 25,7%; Японія – 20,2%; Британія – 7,4%; Країни ОПЕК – 4,9%; Бразилія – 4,6%; Тайвань – 3,4%; Росія – 2,7%; Гонконг – 2,7%; Швейцарія – 2,5%.

Щоб розрахуватись із старими боргами, американці постійно беруть нові. Тобто зазвичай використовують метод взяття нових кредитів з цільовим призначенням оплати минулих боргів. Разом з тим, США використовує метод конверсії “борг-борг”, тобто заміна існуючих боргових зобов’язань новими борговими зобов’язаннями. Головна перевага цього методу в тому, що номінальна вартість нових зобов’язань може бути встановлена з дисконтом до номіналу старих боргових зобов’язань [3]

Рис. 4. Динаміка зовнішнього боргу Німеччини у 2006-2014 рр. **

** Джерело: складено автором

Таблиця 2

Загальна таблиця механізмів вирішення проблеми зовнішньої заборгованості країн ТОП-3, США, Великобританії та Німеччини *

№ з/п	Механізми вирішення проблеми зовнішньої заборгованості	США	Великобританія	Німеччина
1	Перенесення термінів платежів (продлонгація)	-	-	+
2	Нові кредити з цільовим призначенням оплати минулих боргів	+	-	+
3	Списання боргу	-	-	-
4	Викуп боргу з дисконтом на вторинному ринку	-	-	-
5	Обмін боргу на акції національних підприємств	-	-	-
6	Обмін боргу на національну валюту	-	+	-
7	Конверсія “борг-борг”	+	-	-
8	Сек’юритизація (обмін боргу на облігації боржника)	+	+	-

* Джерело: складено автором

Таблиця 3

Загальна таблиця прогнозів зовнішньої заборгованості на 2017-2020 рр. *

	Last		2017	2018	2019	2020	
United States	-7269829.00	Sep'15 ▲	-6478511	-6227838	-6003994	-5802479	USD Million
Euro Area	12668634.13	Sep'15 ▲	13484660	13539306	13666752	13781432	EUR Million
China	8955.00	Dec'14 ▲	10837	11417	11978	12521	USD HML
Japan	355449.00	Dec'15 ▲	409161	431093	450335	467272	JPY Billion
Germany	4584243.00	Sep'15 ▲	5492735	5546298	5629601	5789391	EUR Million
United Kingdom	-348783.00	Sep'15 ▲	-343602	-343520	-343523	-343522	GBP Million
France	5251461.75	Sep'15 ▲	5915850	6215881	6415879	6515879	USD Million
Brazil	340583.03	Dec'15 ▲	388370	399558	407263	433825	USD Million
Italy	858710.00	Sep'15 ▲	909645	913832	916055	920212	EUR Million
India	483151.00	Sep'15 ▲	543837	568671	592215	614535	USD Million
Russia	515.30	Dec'15 ▲	709	609	571	650	USD Billion
Canada	612.33	Dec'15 ▲	621	623	626	628	CAD Billion
Australia	1911243.00	Dec'15 ▲	2283419	2463072	2637764	2807979	AUD Million
South Korea	396559.20	Dec'15 ▲	432864	455508	458774	460815	USD Million
Spain	1811545000.00	Sep'15 ▲	1998821525	2054268993	2098520201	2133832052	EUR Thousand
Mexico	2981.97	Jan'16 ▲	3100	3345	3542	3620	MXN Billion
Indonesia	310670.25	Dec'15 ▲	344671	359611	373326	385917	USD Million
Netherlands	3676991.20	Dec'15 ▲	3681962	3684577	3686875	3688817	EUR Million

* Джерело: www.imf.org

Щодо Великобританії, розглянемо її зовнішній борг, основних кредиторів та механізми вирішення заборгованості (рис. 3).

Відповідно до діаграми з 2008 по 2014 роки зовнішній борг Британії дещо “стабільний”, знаходиться в діапазоні від 9 до 10 трлн. дол. Найвищий показник у 2008 році – 10,45 трлн. дол., а у 2013 році –

10,09 трлн. дол., у 2014 році – 9,577 трлн. дол., що на 513 млрд. дол. більше, ніж в 2013 році.

Найбільшими кредиторами є: Німеччина – 47,5%; Іспанія – 32,1%; США – 20,4%.

Разом із тим, вірогідність банкрутства Великобританії низька, оскільки країна володіє значною кількістю високоякісних активів. Загрозою для банківської системи Великобританії є боргові проблеми Ірландії, Іспанії та Італії [2].

У боротьбі із зовнішнім боргом Великобританія використовує два основних методи: обмін боргу на акції та сек'юритизацію. Як і багато інших, ця країна воліє позичати гроші, видаючи боргові зобов'язання. У Британії подібні зобов'язання мають назву "Gilts". Зазначені цінні папери є найпростішою формою державних облігацій і складають найбільшу частку боргу Великобританії.

За останні декілька сотень років британський уряд жодного разу не ухилився від виконання своїх грошових зобов'язань. Тільки боргові розписки уряду США та облігації деяких інших країн можуть зрівнятися з ними по безпеці. Безпека британських облігацій підтверджується вищим рейтингом надійності у провідних агентств оцінки кредитного ризику [3].

Борг Великобританії складає більше 569% до ВВП станом на 2015 рік, що пояснюється високою активністю фінансового сектора країни.

Щодо Німеччини, розглянемо її динаміку зовнішнього боргу, основних кредиторів та методи вирішення проблеми заборгованості (рис. 4).

Відповідно до діаграми зовнішній борг Німеччини є досить "стабільний", складає від 4 до 5 трлн. дол. У 2014 році борг становив 5,717 трлн. дол., що на 2 тис. дол. менше, ніж у 2013 році.

Основні методи боротьби Німеччини із заборгованістю – це пролонгація (або перенесення термінів сплати боргу) та взяття нових кредитів для погашення минулих. Пролонгація вигідна тим, що перенесення термінів платежів дозволяє перетворити короткотермінові та середньотермінові борги у довготермінові, відклавши час оплати основної частини боргу. Станом на 2015 рік зовнішній борг Німеччини до ВВП складає 188% [3].

Розглянувши кожну країну окремо, хотілося би узагальнити методи та механізми боротьби та вирішення проблеми зовнішнього боргу (табл. 2).

Розглянемо дані прогнозу за зовнішнім боргом із 2017 року по 2020 рік. Прогноз для США на 4 роки – це значне збільшення зовнішнього боргу. Для Британії прогноз, відповідно, до тенденції зростання. Щодо Німеччини – навпаки, у наступні 4 роки заборгованість зменшуватиметься (табл. 3).

Отже, у 2017 році зовнішній борг США збільшиться на 6,4 млн. дол., у 2018 році – на 6,2 млн. дол., у 2019 році – на 6 млн. дол., 2020 році – на 5,8 млн. дол. порівняно з 2015 роком.

Щодо Німеччини, її зовнішній борг має тенденцію до зменшення: у 2017 році – 5,4 млн. євро, в 2018 році – на 5,5 млн. євро, у 2019 році – на 5,6 млн. євро і в 2020 році – на 5,7 млн. євро порівняно з 2015 роком.

Зовнішній борг Великобританії відрізняється системною тенденцією зростання, в діапазоні 3,4 млн. фунтів, в 2017 році зовнішня заборгованість

Британії збільшиться на 3,436 млн. фунтів, у 2018 році – на 3,4352 млн. фунтів, у 2019 році – 3,43523 млн. фунтів, а у 2020 році – на 3,43522 млн. фунтів порівняно з 2015 роком, тобто в прогнозі простежується "стабільність" зростання зовнішнього боргу Британії [5].

Висновки та перспективи досліджень у даному напрямі. Зовнішня заборгованість формується як реакція на бюджетні дефіцити, зумовлені недоцільним та неекономічним застосуванням коштів з економічних, політичних і соціальних мотивів, що виходять за межі фіскальних можливостей оподаткування і з тих чи інших причин не можуть бути профінансовані за допомогою внутрішніх позик.

Незважаючи на розміри чи економічну розвиненість країн, кожна з них має заборгованість, в більшій чи меншій мірі. Ми виділили та дослідили ТОП-3 країни з найбільшими показниками зовнішнього боргу – це США, Великобританія та Німеччина. Також було розглянуто методи боротьби із заборгованістю, наприклад США використовують методи конверсії "борг-борг", сек'юритизацію та беруть нові кредити для погашення минулих. Великобританія використовує сек'юритизацію та обмін боргу на національну валюту. Щодо Німеччини, то ця країна використовує в основному пролонгацію, тобто перенесення термінів сплати боргу та взяття нових кредитів для погашення старих.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вахненко Т. Реструктуризація зовнішнього державного боргу комерційним кредиторам: методи і умови застосування / Вахненко Т. // Економіст. – 2004. – № 8. – С. 23-27.
2. Global Financial Development Report 2015. World Bank. – 2016 – P. 381.
3. The Global Competitiveness Report 2015–2016. World Economic Forum. - 2016 – P. 403.
4. World Economic Outlook 2016 - London, Washington, 2016. – P. 305.
5. World Wealth Report 2015. RBC Wealth Management. – 2016 – P. 401.
6. Інформаційно-аналітичний центр [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Режим доступу: <http://infolight.org.ua>.

REFERENCES

1. Vakhnenko T. (2004), Restrukturyzatsiia zovnishn'oho derzhavnoho borhu komertsijnym kredytoram: metody i umovy zastosuvannia, *Ekonomist*, № 8, s. 23-27.
2. Global Financial Development Report 2015. World Bank (2016), p. 381.
3. The Global Competitiveness Report 2015–2016. World Economic Forum, (2016), p. 403.
4. World Economic Outlook 2016 - London, Washington (2016), p. 305.
5. World Wealth Report 2015. RBC Wealth Management (2016), p. 401.
6. Informatsijno-analitychnyj tsentr, available at: <http://infolight.org.ua>.